

Borla

Maribor, 30. novem. 1934

Leto II.

Posamezna številka Din 1.50 • Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6.—
za inozemstvo Din 10.— Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ulica 26
Telefon 29-70 • Poštni čekovni račun 10.502 • Izhaja vsak petek • Oglasi po tarifi.

Štev. 48

Naš Maribor.

Sestnajst let Jugoslavije je obenem šestnajst let juoslovanskega Maribora. O jugoslovanskem značaju Maribora, se je dalo govoriti sicer že preje, ker je bila večina prebivalstva po krvi slovenska, le nasilno potujčevanje je dajalo takratnemu »Marburgu« nemški videz. Da je temu bilo res tako, je dokaz, da je večina Mariborčanov z radostjo pozdravila priključitev Maribora Jugoslaviji, ob strani so stali ali pristni Nemci, ali pa oni, ki so bili nahujskani in zapeljani. Kljub temu pa, da je bila večina prebivalstva slovenskega mišljenja in čuvstvovanja, bi usoda Maribora ne bila tako jasna, ko bi v kritičnih dneh ne stopil na plan mož, ki je odločno vzel usodo Maribora v svoje roke in da je tako postal za vse čase jugoslovanski.

Bil je to osvoboditelj našega mesta, pokojni general Rudolf Maister in brez pretiravanja trdimo, da če bi ne bilo njega, bi morda ne bilo tudi jugoslovanskega Maribora. — Kako težavno je bilo delo našega pokojnega generala, bo vedel vsakdo, ki ve, kaki časi so bili takoj po koncu svetovne vojne. Naši ljudje, fantje in možje so ta konec pričakovali z zadnjimi napor. Vse je hitelo na svoje domove. In vendar je imel general Maister toliko vpliva in avtoritete, da je zbral skromno, a vendar zadostno število slovenskih fantov in mož, ki so s slednjimi napor in z neprimernim idealizmom odločili za vselej usodo Maribora. Bili so to fantje in možje, ki so danes združeni v »Zvezi Maistrovih borcev«.

Prav je, da se vsaj v skromnih obrisih spomnimo teh kritičnih dni, ko se je odločevala usoda Maribora. — Takoj po prevratu so odločni slovenski možje v Mariboru zaslutili, da preti mestu nevarnost, da za njega ne bo posijalo solnce svobode. Ustanovili so v Mariboru »Narodni svet«, kateremu je predsedoval pokojni dr. Karel Verstovšek. Slovenci so stavili Nemcem predlog, ki so ga isti odbili in tako niso hoteli pristati na ureditev narodnostnega vprašanja v Mariboru. Takrat so uvideli Slovenci, da boj za naš Maribor ne bo tako preprosto in da je treba biti na velikem oprezu. Skoraj istočasno je »Narodni svet« zaznal za načrt takratnega mestnega vojaškega poveljnika Holika, ki je hotel Maribor priključiti Avstriji. Takrat se je pojavil na bojni areni general Maister, ki je kar na svojo pest proglasil Maribor za jugoslovanski in takoj tudi prevzel vrhovno poveljstvo nad mestom in vsem Spodnjim Štajerskem. Ta odločna gesta je presenetila. Prve dni novembra je padla meljska vojašnica v slovenske roke. Od generala Maistra so se odločili vsi, ki niso bili navdušeni za jugoslovanski Maribor. Zvesti pa so mu ostali še slovenski častniki: Joža Malenšek, Franjo Luknar, Gustav Šilih, Metod Rakuš, Lojze Malenšek in še nekateri podčastniki ter 87 mož. To je bila prva posadka generala Maistra.

Praznik jugoslovanske svobode in edinstva.

Letos 1. decembra slavimo šestnajstletnico svobode in edinstva Jugoslavije. Šestnajst let žitja v svobodi, za katero so se veke in veke borili naši predniki, šestnajst let bivanja na naši zemlji, ki je oškropljena s krvjo herojev, ki jih ni bilo strah umreti in končno šestnajst let bojev za še lepšo bodočnost.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je nastala leta 1918. in je ujedinila pretežni del južnih Slovanov. Bratje Bolgari so si osnovali lastno državo, velik del Jugoslovancev pa je pripadel Italiji, Avstriji in deloma Madžarski. Jugoslovani: Slovenci, Hrvati in Srbi, svobodni in na svojih tleh, so leta 1918. gledali v bodočnost z velikim optimizmom in z velikimi načrti. — Naši stari politiki, pa so že takrat postavili vse naše dejstvovanje na napačno podlago: hoteli so mu udariti temelj širokogrudne demokracije, pa čeprav je ista že v predvojni dobi žela neslavne uspehe. Pozabili so, da mlada, neizkušena država potrebuje enega samega vodnika z železno voljo in krepko roko. Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev so dolgo dobo vladale stranke, ki so imele pred seboj smoter samo enega dela naroda, medtem ko so pozabljale na skupnost. Prav v teh časih se je rodil seperatizem, želja po avtonomiji. Vse dejstv. Jugoslovancev se je izražalo v strastni borbi politikov, od česar je trpel ugled naše države, trpel je tudi narod, ki je bil izpostavljen čestim spremembam pri vladanju. Padli so strel v skupščini in takrat je našim sovražnikom vstalo upanje, da je končno nastopil trenutek, ko bodo lahko

PLANILI PO NEEDINSTVENI JUGOSLAVIJI

in jo zbrisali že po nekaj letih samostojnosti zopet s svetovnega zemljevida. To je bil najžalostnejši del v naši notranji zgodovini, kar pa ni bilo morda odraz nehanja naroda, temveč samo izraz

ANTIJUGOSLOVANSKE POLITIKE NAŠIH STRANK.

Politične stranke kraljevine SHS niso bile ustvarjene na novo, niti se niso prilagodile novim razmeram. Njih delovanje je ostalo staro, torej: izrazito plemensko, versko, s povsem nasprotnimi si nazori o novi državi, njeni upravi in o njenem edinstvu. Razumljivo je, da njih delova-

nje ni šlo za interesi skupnosti, ti interesi so bili zgolj strankarski, če ne izrazito osebnostni.

Takrat se je izkazalo, da je bdel nad vso to politiko prvih poveljnih let nekdo, ki je s pogledom v bodočnost prvi uvidel nevarnost strankarske nestrpnosti in zgrešeno politiko SHS. Bil je to

POKOJNI VITEŠKI KRALJ ALEKSANDER I. ZEDINITELJ.

Z veliko odločnostjo je presekal gordijski voz zamotane notranje strankarske politike in z znamenitim, zgodovinskim šestojanuarskim proglasom, za vselej onemogočil delovanje politikov na stari podlagi.

Antijugoslovanske politike strank nekdanje SHS je bilo konec. Na njeno mesto je stopila avtoritativna roka blagopokojnega vladarja, ki je dvignila vse jugoslovanske ideale, ideje, avtoritete, ki jih je strankarska politika opljuvala in jih pošteptala. Blagopokojni vladar, mislec in dobrotnik je vedel, da je možnost obstoja Jugoslavije edino v

JUGOSLOVANSKEM EDINSTVU, ki lahko Jugoslovancem zagotovi lepšo in trajno bodočnost. Prav iz tega vidika je prvemu zgodovinskemu dejanju sledilo še drugo, ko je jugoslovansko edinstvo dobilo svojega izraza v novem nazivu države:

ra. Mirovna konferenca v Parizu je nato samo še formalno sankcionirala dejanski stan, ki ga je vpostavil oeneral Maister.

Globoko je pretresla vso našo domovino smrt našega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Prav tako pa je naše mesto in našo ožjo domovino globoko dirnilo sporočilo, ko je v juliju letošnjega leta za vselej zatisnil svoje so-

KRALJEVINA JUGOSLOVIJA

in ko je blagopokojni kralj dal naši vojski nove, jugoslovanske zastave. Za ta odločni nastop med narodom ni bilo pomislekov. Nasprotno je jugoslovanski narod z veliko radostjo sprejel vest, da je konec strankarstva.

Posledice te notranje-politične reorganizacije so bile kaj kmalu vidne. Naše notranje življenje se je konsolidiralo, na zunan pa je naša država dan za dnem pridobivala na ugledu in spoštovanju. S tem so bile

STRTE TUDI VSE NADE NAŠIH SOVRAŽNIKOV.

ki so morali uvideti, da ima tudi jugoslovanski narod voditelja železne volje.

Oni, ki so preje v okrilju nekaterih političnih strank hoteli ribariti v kalnem, so izgubili svoje pozicije. Uvideli so, da med narodom nimajo več zašlombe. Zato so se zatekli k našim sovražnikom za mešami in tam pričeli ljuto borbo, da bi tako, podpirani od tujca zasejali med nas razdor, ki bi mu moral slediti polom Jugoslavije. Pri tem so se posluževali najodločnejših sredstev, uprizarjali so atentate, širili o naših notranjih razmerah najgorostnejše vesti. Višek svojega temnega delovanja pa so dosegli

Z ZLOČNOM V MARSEILLEJU,

katerega žrtev je postal utvaritelj Jugoslavije in jugoslovanskega edinstva. Namen, ki so ga pri tem imeli gnušni zločinci, je bil več kot jaseen: s tem da pade vodja Jugoslavije, bo padla tudi Jugoslavija. Da so se pa pri tem uračunali, je to zasluga velike discipliniranosti in razsodnosti jugoslovanskega naroda, ki se ni dal izzvati po delih navadnih zločincev.

Jugoslovani smo v šestnajstem letu svobode svoj najtežji udarec preboleli z mirnostjo in trdnostjo, ki je še bolj podčrtala plemenitost slovanskega rodu, obenem pa tudi steptala v prav vse nakane naših sovražnikov. Dokazali smo, da čeprav živimo šele šestnajst let v svoji svobodni državi, da nas tudi take vrste zločini ne morejo spraviti iz ravnotežja.

Stopamo v sedemnajsto leto naše svobode in jugoslovanskega edinstva. Preko vseh neprilik, preko vseh nakan naših sovražnikov. Vemo, da smo izgubili v tem letu svoje najdražje, svojega Očeta in

kolje oči osvoboditelj Maribora, general Rudolf Maister. Ko danes slavimo naš narodni in državni praznik v svobodi in edinstvu z brati Srbi in Hrvati, se z veliko hvaležnostjo spominjamo tudi generala Rudolfa Maistra, ker vemo, da brez njega bi tudi ne bilo jugoslovanskega Maribora!

Širite „BORBO“!

VEČER NARODNE ODBRANE

Sodelujejo: godba „Drava“, pevski zbori „Jadrana“, „Drave“, klasične gimnazije, dijaške čete inž. podof. šole in solista gg. Anton Faganeli in Slavko Lukman.

1. XII. ob pol 21. uri
v v e l i k i
UNIONSKI DVORANI

Notranji zmisel jugoslovenstva

Očitajo nam, da se borimo za nekaj, kar nima vsebine. Trde, da nimamo ideologije, trdo zgrajene in spekulativno formulirane. Res je, da jugoslovanska ideologija ne bazira na neki aprioristični filozofski postavki, ki se skuša potem s katerekoli metodo spraviti v neki sistem. Jugoslovanska ideologija ni produkt filozofske spekulacije, vzrasle iz ene osebe. Jugoslovanska ideologija se je podzvestno razvijala obenem s kulturno-zgodovinskim razvojem Južnih Slovanov. Ona je z njihovim napredkom in z njihovo osamosvojitvijo organsko združena. Leto 1918. je samo časovna oznaka zmage te misli.

Radi specifičnosti starejše slovanske plemenske urejenosti, radi svojevrstnosti slovanske duše, ki ji je vsak imperializem do krvi tuj, radi neke zagrebenosti v svoj svet in končno radi pomanjkanja vsakega teritorialnega ekspanzivitizma, smo podlegli zapadni Evropi. Tako je bil naš duh pod silo razmer prisiljen (vsaj na zunaj), prevzeti zapadno-evropsko politično miselnost in organizacijo.

Seveda smo se le polagoma prilagojevali novim zahtevam, skoraj polnih tisoč let, dokler nismo nastopili po veliki svetovni vojni kot samostojen jugoslovanski narod. Umljivo, da se nahajamo šele v začetnih stadijih ter previdno, skoraj preprevidno, zahtevamo uveljavljanje in priznanje pred zapadno Evropo.

Položaj Jugoslovancev je bil izmed vseh Slovanov najkritičnejši. Kakor da bi hotela usoda baš na nas preizkusiti, ali je zdravo in močno naše jedro. Postavila nas je med Rim in Bizant. Dve velesili v verskem, političnem, ekonomskem in kulturnem oziru, ki sta stali na višku svoje moči, ko smo bili mi še neizkušeni.

Toda stari Rim je padel in z njim mogočni Bizant. Mi smo ostali. Sledila je silna turška invazija. Sianatizirane tolpe so krale po naših vaseh, najboljše so vlačile s seboj. Jugoslovanski narod je bil tedaj ena sama velika rana. Rana je bila velika, a še večja je bila neizčrpna moč v narodu. In končno: Carigrad je padel. Mi smo ostali.

Prišel pa je nov poizkus s severa. Turška invazija nas je hotela fizično uničiti, germanska duševno. In tudi to je naša silna odpornost prestala. Mogočni Dunaj se je zrušil. Mi smo ostali. Čemu navajamo ta imena? Rim, Bizant, Stambul, Dunaj, štiri križevе postaje, štiri težki kamni, ki jih je zgodovina naložila na naša ramena, da preizkusi našo moč.

Naši nasprotniki trde, da nimamo zgodovine. Imajo jo, si nečijo in samozavestnejšo kot katerikoli narod Evrope. Jugoslovanstvo je papir, pravijo. Da, ali v ta papir je naš ponošni praded zavil štiri velesile.

Jugoslovanstvo ni nič drugega, kot neizčrpen izred narodne volje in ponosa, ne v debelih knjigah formulirane, ampak v tisočletni borbi preizkušene narodne zavesti, da smo narod in da hočemo, da se nam to prizna.

Genetično smo šli v razvoju polagoma, v vsaki fazi smo bili dež časa in postopoma dozorevali in se pripravljali za naslednjo. Samo primer: Koliko časa smo potrebovali samo mi, da smo dvig-

nili narodno zavest do »slovenstva«. Saj so pred dobrimi sto leti eksistirali le Kranjci, Korošci, Štajerci itd. (Prim. Dr. F. Ilešič: »Prešeren in slovenstvo«.) Toda razvoj je imel svojo silno dinamiko, dokler ni dosegel v letih 1918. oziroma 1929. svojega velikega uspeha. Današnja jugoslovanska ideologija stremi za tem, da teritorialno-politični zedinitvi sledi tudi duhovna. Da sledi to iz razvoja, je samo po sebi umevno.

Pod duhovnim zedinjenjem pojmuemo končno afirmacijo jugoslovenstva kot kulturne enote. Vemo, da je to deljni smoter, vemo pa tudi, da ga bomo dosegli. Trenutno se nahajamo komaj v fazi plemenske kulturne enote, ker je nujna stopnja, ki je nismo mogli preskočiti. V kali pa moremo opaziti že zdravo jedro bodoče enote.

Da imamo danes ljudi, ki z vsemi sredstvi poskušajo ovirati razvoj h končnemu duhovnemu zedinjenju, je samo po sebi umljivo. Vsaka doba jih je imela in jih bo imela. Razvoj pa gre preko tega, kakor nam kaže najjasneje preteklost in sedanjost.

Notranji smisel in moč jugoslovenstva pa ležita baš v dejstvu, da je naš narod znal pravilno presoditi delo teh ljudi, zgradil svojo državo, kot najnujnejšo in

najprikladnejšo posledico svoje kulture in politične osamosvojitve, ter da je pripravljen ta dragoceni plod svojih borb tudi ohraniti.

Toda naša pot še ni končana. Boriti se moramo, da nam Evropa našo osamosvojitve prizna in spoštuje. Vemo, da bomo in da že prihajamo v ogorčeno borbo za naše pravice, vemo, da nekaterim ljudem noče iti v glavo, da naš človek ni več onj suženj prikovan na benečanske galeje, da ni več hlapec Dunaja in Budimpešte, da ni več oni tisočletni suženj, ki je polnil mize germanskim plemičem, ampak da je to nov človek, ki zna ceniti svobodo in svoje pravice.

Res je, da nas danes poskuša Evropa ekonomsko zaslužniti. In to na svoj znan, brezobziren in krut način. Radi bi, da bi ji naš delavec polnil s svojo silo nenasitne žepe. Toda tudi tu bomo z uspehom in z energijo premagali to izkoriščanje. Da se bodo tudi tu enkrat oči odprle in stisnile pesti — o tem smo trdno prepričani.

Zapadna Evropa nam nima v nikakem oziru dajati lekcije in nas voditi, ker je sama notranje gnila, da bolj ne more biti.

D. V.

Ali pride kmalu do voine?

Jugoslavija je predala DN svojo spomenico

V našem listu smo že večkrat proučevali možnosti bodoče vojne. V nazor-nih člankih »Kdo so pravi gospodarji sveta?«, smo lahko spoznali mrzlično pripravljane vojni katastrofe, kljub vsem razorožitvenim konferencam, nasvetom in ukrepom raznih velikih politikov. Verujemo sicer, da nam bo z vojno še dolgo prizanešeno, vendar se zavedamo, da v kljub temu človeštvo hodi po poteh, ki lahko vojno vsak čas povzročijo.

Sedaj razstavlja v Londonu Lodyd Jurij, bivši angleški premijer, fotografije strahot iz svetovne vojne, z namenom, da bi občinstvu, posebno pa mlajši generaciji, nazorno prikazal vso vojno, zločinsko bedastočo.

Iz njegovega otvoritvenega govora po smemamo:

»Naše javno življenje vedno bolj osvaja generacija, ki o vojni ničesar ne ve, ter se ne zaveda strašnih posledic, ki bi jih imela vojna, če bi sedaj izbruhnila. Število onih, ki so pretrpeli vse napore svetovne vojne gineva od dne do dne.

Kakor hitro pride do vojne, se vsa resnica ne sme več poročati. Za časa vojne se govori samo o zavzetih rovih in postojankah, o ujetnikih, o zmagovitih pohodih in sovražnikovi porazih. Nič pa se ne govori o velikanskih stroških in o tem, kar so morali pretrpeti ljudje, ki so zavzeli te rove, pozicije in naselja in ki so oteli topove in zastave. Ničesar se ne govori in se ne sme govoriti o strašnih tednih in mesecih, ki so jih volaki prežveli v rovih, ko so okoli njih treskale pogubonosne granate.

Zato mislim, da se mora, še predno izbruhne nova vojna, reči in stalno ponavljati mladi generaciji, da je vojna ubijanje, uničevanje, mučenje in gladovanje.

Če ne verujete, da obstoja nevarnost bodoče vojne, pojdite v zavarovalnice in vprašajte, da li vas hočejo zavarovati na pet let v primeru vojne. Iz njihovega odgovora boste posneli resnico. Strašno se

je spominjati vojne in gledati te slike iz onih groznih dni. Toda mi moramo misliti na milijone mladih ljudi, polnih življenja in nad, ki jih je treba rešiti pred vojno nevarnostjo.

Kaj pravim, mladih ljudi? Tudi otroci bodo v prvi bojni liniji. Mar mislite, da bodo plini prizanešli starcem, ženam in otročkom v zaledju?

Meni očitajo, da preveč strašim v svojih spisih o bodoči vojni. Toda k temu me sili moja vest, da spregovorim resnico brez ozira na kake posledice. Skušam, da bo ta resnica imela tudi uspeh.

Tako angleški državnik. Ako bi pregledali spise in govore drugih svetovnih politikov, bi našli prilično iste misli z nekaj drugačnimi besedami. In vendar se zdi, da prav ti politiki pripravljajo te-

Akcija in zavarovalnice

(Nadaljevanje.)

Znano italijansko glasilo »Piccolo«, ki izhaja v Trstu, je objavilo v svoji številki od 28. oktobra 1934 doslovno sledeče:

»Očetovsko skrb, ki jo vodi »Assicurazioni generali« nad svojimi zavarovanci in njihovimi vlogami, se zrcali v tem, da nalaga poverjene ji vloge v različne kmetijske in druge ustanove, katere predstavlja danes vrednost 34 milijonov lir!

Zadostujejo navedeni podatki kot dokaz, kako plodonosno je delo dobrote, ki ga v svoji dalekovidnosti vrši z vso vztrajnostjo ta zavarovalnica. Prihranki, ki jih previdno ljudstvo zbira na podlagi raznovrstnih zavarovanj, ne dobe z nalaganjem v razne ustanove samo varno skrbstvo, temveč se ti prihranki pretvarjajo samo ob sebi v nova bogastva, katere uspešno sodelujejo na preobrazbi kmetijstva in našega ljudstva, ki danes predstavlja največji ponos naše fašistične dobe.

Ko prelistujemo strani statistike o delovanju tržaške balile, vidimo, da je ta v popolnem razmahu. Važen je posebno tisti odstavek, ki govori o vojaški vzgoji balile, o njenem kulturnem in nacionalnem udejstvovanju. Tako se vršijo različna predavanja vojaškega značaja, ki vcep-ljajo v dušo balile tisto zavest in tisti ponos, kateri ga bo kot državljana Italije vedno spremljal na njegovih poteh do napredka in do zmage.

Ko omenjamo vojaško vzgojo balile moramo z veseljem podčrtavati, da predstavlja inventar poleg drugih premičnin in nepremičnin tudi orožje, katero ima tržaška balila in to: 692 pušk, 2 strojnice in 1 lahek top.

Da se omogoči tak uspeh, tako brezhibno delo balile, je bilo predvsem po-

ten bodočemu svetovnemu požaru s svojimi političnimi konflikti in ozkosrčnimi interesi pod pretvezo nacionalnih, socialno političnih, teritorialnih in drugih interesov.

Vsi ti spopadi pa so večinoma dobro inscenirani od tajne, zakulisne svetovne sile: oboržitvene industrije.

Najvišja instanca svetovnega miru je Društvo narodov. Z velikim zaupanjem smo gledali v njegovo delovanje ob ustanovitvi. Kmalu nato so sledila razočaranja. Društvo narodov se je tekom časa izpremenilo v razsodišče sporov med državami, ki se je pod pretvezo očitavanja miru in evropskega ravnotežja zavzemalo za interese močnejših proti slabjšim. S tako taktiko je sicer res ohranilo mir, povzročilo pa je tudi grupiranje šibkejših držav, ki so pričele tvoriti defenzivno fronto proti ekspanzivni politiki nekaterih velesil. Tako so si šele po dolgih procesih pridobile šibkejšie države pravomočje in Društvo narodov si je polagoma zopet pridobilo svojo avtoriteto.

S tega stališča moramo sedaj motriti z največjim zaupanjem dogodke, ki se pravkar odigravajo v Ženevi. Jugoslavija je predala spomenico, ki obsega pet delov in težko obremenjuje Madžarsko. Ta spomenica nikakor ni prvi znak evropskega spopada in morebitne vojne, temveč odločna zahteva odprave zaščite terorističnih organizacij v posameznih državah, torej onega zla, ki je vojno želelo in pripravljalo. Jugoslavija ni stavila nikakih zahtev in groženj napram Madžarski, temveč je vložila, kot je bila po svoji vesti in časti primorana, pritožbo, ki naj bi opozorila Društvo narodov, da pravilno razsodi politični spor, ki bi se lahko spremenil v oboroženega. Društvo narodov bo zahtevalo od Madžarske zadoščenje, katero bo Jugoslavija le odobrila.

Ves svet z občudovanjem motri plemenito gesto Jugoslovancev, ki hočejo poravnati spor v miru. Z nezaupanjem pa gleda v intrige Madžarske politike, ki hoče to edino značajno rešitev onemogočiti. Zato se bo vsa poštena svetovna javnost obrnila proti tem kalilec miru, ker je spoznala, da bi ti konflikti, povzročeni od Madžarske imeli prav resne posledice.

trebno, da so se zgradili domovi, v katerih je skoncentrirano vse življenje balile in njenih voditeljev. V teh domovih najde potrebno duševno hrano in vso nacionalno vzgojo naš up in naša nada, to je naša mladina.

Tako imamo dograjene domove in sicer: Dom mladih Italijank v Trstu, dom balile v Zavidnih pri Prestranku, ki je bil posvečen ob 12letnici pohoda na Rim ter dom balile v Postoini. Vsi ti domovi so že dograjeni in služijo svojim namenom. V gradbi je pa še osrednji dom balile v Trstu, dočim so projektirani še domovi v Sezani, Nabrežini in Miljah.

Razumljivo je, da je graditev teh domov zahtevala velike materialne žrtve, ki so se pa vpričo pomena graditve teh domov dobile bodisi v obliki subvencij ali pa v obliki darov. S pomočjo dežele in mesta smo si ustanovili domove balil, ki danes služijo časti in veličini naše domovine.

K dobrotnikom moramo prištevati: Mestna občina tržaško, Tržaško hranilnico, ministrstvo za nacionalno vzgojo, Assicurazioni generali ter Rinnione Adrica di sicurtà. K temu moramo pomenovati še prebivalstvo mesta Trsta in okolice, ki je velikodušno podorlo te ustanove, ter s tem dokazalo, da cenijo veliko delo izvršeno od »zenice režima«, t. j. tiste balile, ki hodi po poteh začrtanih in zaznamenovanih od samega Duceja. Ta čut fašistične skupnosti se mora vedno bolj in bolj globoko vkoreniniti v dušo in srce našega ljudstva, katero naj pomni, da kdor podpira ustanovo balile, veliko prispeva k vzgoji ter kulturni in duhovni izobrazbi, kakor tudi k materialni podpori sinov našega naroda.

Spectator

Voditelja, ki bo ostal večno med nami. Ohranili Mu bomo večni spomin in hvaležnost za vse, kar nam je v Svoji mo-drosti ustvaril in se ne bomo nikoli izne-verili Njegovi oporoki: Čuvajte mi Jugoslavijo! To oporoko bomo izvrševali pod vodstvom

NOVEGA KRALJA PETRA II. JUGOSLOVANSKEGA,

vrednega naslednika svojega očeta. — Čuvajte mi Jugoslavijo! je amanet velike armade jugoslovanskih nacionalistov, armade našega sokolstva, četništva in vseh, ki vedo ceniti svobodo v lastni državi. In vsi ti, skupno z našo junaško vojsko, bodo za ceno lastnih življenj strogo pazili, da se nihče in nikoli ne bo

polastil naše zemlje. Pazili pa bodo tudi, da se pri nas doma ne zareže znova steno, ki bi iskale na račun svoje koristi, kakršnekoli oblasti.

Šestnajst let Jugoslavije. Verujemo v našo veliko bodočnost, napredek in slavo. Neomajno verujemo v Jugoslavijo, v njeno bitnost. Vemo, da bo naša svoboda, cenjena in podprta z delom vseh, ki ljubijo in verujejo v Jugoslavijo, prinesla vsem lepšo bodočnost. Prepričani smo, da se bodo vse intrige izven naših mej proti nam, razbile ob budnih stražah jugoslovanske svobode, edinstva in nedotakljivosti! S trdno vero v Jugoslavijo, neomajnim zaupanjem v svojega novega kralja Petra II. in s spominom na Velikega pokojnika in njegovo zapuščino, stopamo v sedemnajsto leto Jugoslavije!

Mariborska tekstilna industrija.

Sramotne, suženjske plače naših delavcev. — Tu'i specialisti. Naši brezposelni intelektualci. — Kriza tekstilne industrije na vidiku. — Kaj bomo z o'romnim številom brezposelnin.

V Mariboru je razvita tekstilna industrija, kot morda nikjer v državi. Pa še nekaj posebnega je v Mariboru. Pereče socialno vprašanje, kot ga ni v vsej državi, tako, kot ga ni v vsej Evropi, niti na Japonskem. Nad vse važno je tudi to, da je tu v najbližji okolici meja, da je torej tu obmejni pas, ki bi moral biti radi tega še prav posebno zavarovan in traktiran.

Mariborska tekstilna industrija, ki se je z vso naglico razvila — kjati tovarne so rastle kot gobe po dežju, — zaposluje »gro« vsakega mariborskega in okoliškega delavstva oziroma ljudstva. Vsa ostala industrija skupaj ne zaposluje niti polovico tega števila.

Zadnje čase, to je zadnja tri do štiri leta, je število onih iz okolice pretežno. Je torej to kmečki stan, ali bolje mali kmečki imenovan, tudi bajtarski stan. Res, da je ta stan v precej kočljivem položaju, da nima bogve kakšnega zaslužka, vendar bi vkljub temu, če bi ne šel v mesto za neznanim zaslužkom, živel v teh skromnih razmerah kot je živel danes temu stanu, mnogo bolje, kot živi sedaj s tem tovarniškim zaslužkom. Doma je imel manj denarja to je res, vendar bi bilo potrebno, da ta človek spozna predčasno, torej preje ko bo prepozno, da ni vse denar, temveč, da je važno tudi to, kako in pod kakimi pogoji se ta denar zasluži. Za ta problematični zaslužek daje delavec svojo kri, da svoje zdravje in s tem tudi svoje življenje. Doma je delal v potu svoiga obraza, vendar svobodno, na svežem in zdravem zraku, neodvisen, ali vsaj v taki meri neodvisen, kot v sedanjem položaju ni in nikdar ne bo.

Posebno poglavje je pri teh ljudeh plača, ali, kot se pravi mezda.

Skoro je slednji izraz pravilnejši, kajti to kar človek dobi, ni plača za delo niti v oni meri in v onem smislu, kot jo navadno mora dati kapitalist svojemu delavcu. Računajmo, da porabi človek v zelo skromnih razmerah, če je samec, najmanj deset dinarjev na dan za prehrano. To je minimum, ki ga potrebuje vsak človek, posebno pa tisti, ki dela. Sam sem bil nekaj časa v praksi tekstilne industrije, videl sem, kako mora človek delati, v kakem okolju živi in kaj za vse to prejema v obliki takozv. plačila. Vsi oddelki vsake tekstilne industrije so naporni (pač več ali manj delo), nehigijenski sami po sebi, ne glede nato, ali so naprave, ki bi naj služile higijeni, oziroma preprečevanju bolezni popolne in res tako kot to zahteva zakon. Pri nas v vsej državi, prav posebno pa še v Sloveniji sploh ne more biti govora o popolnosti (niti približni ne) teh in takih naprav. Je torej zgoraj omenjena trditev s tem podkrepljena in še popolnejša. Da gremo dalje z računanjem. Za stanovanje mora plačevati delavec vsaj sto Din, če pa stanuje izven mesta pa potroši to vsoto ali pa še več na podplatih, oziroma za vožnjo (prevo). Ta vsota velja seveda za mesečno najemnino. Vračunati je treba še obutev, perilo in obleko. Vse ostale, tudi nujne potrebe, kot so kurjaka stanovanja, razsvetljava itd., bi moral tudi še računati, toda da ne bo preveč jih bom skušal (v številkah) samo naznačiti. Dva para podplatov, kar je minimum za mesec dni, stane pri najcenejšem čevljarju sedemdeset dinarjev. Računajmo skromno, da potrebuje delavec za perilo, nogavice, rokavice, za obleko, za pranje perila, kakor tudi za šivanje istega, najmanj 75 dinarjev. Tu manjka še marsikaj toda, da bi kedó ne očital, da delavec ne potrebuje tega (čeprav je človek in živi kot vsi ostali ljudje) sem vse ostalo kot so kulturne in celo higijenske potrebe (kopanje, brivec, nedejski počitek in razvedrilo) namenoma izpustil. Le to naj še omenim, da mora delavec plačevati še članarino za organizacijo — brez katere bi bil še večji revež, kot je sicer.

Vse skupaj bi torej znašalo: prehrana Din 300.— + perilo, obleke itd. Din 75.— + 20 dinarjev za najnujnejše, znaša torej dinarjev 565.—. Gospoda, 565 dinarjev

je malo, toda vprašajte onega tovarniškega delavca, ki ima kot samec ta zaslužek? Pa če ga ima, oziroma bi ga moral imeti, poskrbe drugi zato, da ga ne dobi. Večina delavstva seveda nima te plače (niti kot družinski poglavarji ne). Videl sem na svoje oči takozvane plačilne listke, ki so jih prinašali delavci kot dokaz v pisarno Narodno-strokovne organizacije v Mariboru. Videl sem stvari, ki so mi bile nepojmljive in so mi še danes. Tega seveda nihče ne bi verjel, ker pač ni verjetno, razen če sam trikrat ne pogleda in takorekoč ne otipa teh številk. Videl sem plačilne listke, ki so spravljeni v arhivi omenjene organizacije s sledečimi številkami 70 dinarjev za štiri-najstnevno delo) vsota je vzeta bruto, od tega je še odteljala za davek v obliki bol. blagajne v iznosu din. 2,75), videl sem dalje boljše plačilne listke s plačo Din 120 do 200. Le redki, kot bele vrane so bili oni, ki so imeli plače z bajno številko 400. So to po večini ljudje, ki so v tvornici po deset let, že takozvani mojstri in eventualni očetje. Vse te plače se potem v čistem iznosu že neprimerno skrijejo, radi že omenjenih postavk, največ pa radi famozne postavke kazni. Te kazni prihajajo včasih od takih absurdov, da ima delavec več kazni kot plače, tako, da ob priliki izplačila ne dobi plačila za svoje delo, temveč dobi le predup, to je denar za bodoče delo. Človek postaja modern suženj. Kazni so posledica za takozvano nepazljivo delo, ker pri tem nastaja izguba na dobičko za tovarnarja. Kako se seveda to meri, je drug stvar. Nihče ne pozna zakona oziroma pravilnika, po katerem je in bo kaznovan. Kazni so mogoče tudi na čisto nepomembne stvari in zadeve, ki se tičejo že bolj osebne svobode. Tako mi je v nedeljo dne 18. nov. 1934 leta izjavil neki delavec, da je bil kaznovan z globo 50 dinarjev, ker se je med delom smejal. Morda trpi tudi tu kvaliteta blaga, toda meni je to nerazumljivo. Kam gredo vse one kazni, ki so predpisane na podlagi takozvane škode? V kase gospodarja!

Zanimivo je tudi takozv. vprašanje učne dobe, ki je brezplačna, ali pa v najboljšem slučaju mloščina sedemdesetih dinarjev na mesec. To je seveda posebna milost gospoda tovarnarja, ki so je deležni le redki izvoljenci. Ko se tak delavec izuči, oziroma ko smatra po ustni pogodbi (previdnost delodajalca), to za izvršeno, prosi za redno plačilo in seveda tudi za nastavitve. Gospodar mu tedaj odpove, s kakoršnokoli motivacijo. Tako, da bo zmanjšan obrat, da bo torej dotičnik nepotreben, dalje da ni po mojstrovi izjavi dovolj inteligenten itd. Pri vratih pa čakajo novi učenci, ki žele zopet dva meseca zastoj delati, v upanju, da bodo morda oni bolj srečni, kot so bili njih predniki. Isto se seveda dogodi tudi naslednikom. Le redko kateri uspe v svoji prošnji. Tako gre ta »perpetuum mobile« v korist delodajalca ne tudi plačnika po več let naprej, brez posebnih stroškov in pasivnih postavk. Ta praksa je že tako udomačena, da si nihče ne upa protestirati, kajti, vsak upa na mloščino in pa nihče si ne drzne ugovarjati tem mogotcem.

Vprašanje tujih specialistov. Pod temi in takimi naslovi so v teh tovarnah med vsemogočimi tipi res pravi specialisti, ki pa imajo po zakonu nalogo, da izuče v gotovi dobi svojega namestnika, našega državljanca. Kdor misli, da se ta naredba oziroma zakon izvaja, je naiven. To se ne dogaja in se pod takimi pogoji, kot so danes, še dolgo ne bo dogajalo. Da bi se faktično izučil naš človek, to ne želimo mojšter specialist — iz enostavnega razloga, ker mu potem zmanjka zaslužek — niti to ni po volji gospodarja, ki ima mnogo večje zaupanje do tujca, ker je sam tujec, kot pa do domačina. Poznam primer, ko je neki mladi ambiciozni inženjer (Ljubljčan) v neki mariborski tovarni (tekstilni seveda) prakticiral, to se pravi hotel je prakticirati, kajti njegovi predpostavljeni mu niso dali možnosti, da bi res kaj videl in se praktično izvežbal. Bil je v tovarni preko leto dni. Mož je bil po ene mletu na koncu svojih mo-

či, skrajno obupan. Čutil je manjvrednost svoje rase. Le na prigovarjanje, naj nikar ne obupa, ni storil zadnje — samoumor. Nič bolje se ni dogajalo meni v neki drugi tovarni. Malo kdaj se človek spozabi, toda tu mine človeku vsaka dobra in poštena vzgoja. Čudim se le, da to ne izbruhne v kaj hujšega pri delavstvu. Sicer pa, potrpiamo, čas bo morda marsikoga presenetil.

Vsi ostali, ki so vpisani pri oblasteh kot specialisti (teh je preko 50% nimajo pojma o kaki specialiteti, razen morda, kako se mora goljufati državo t. i. drž. fiskus. V kategorijo teh specialistov spada vse, kar poznamo pod imeni: mazač strojev, kurjač, skladiščnik, knjigovodja, bilancist in tako dalje. Vse te ljudi lahko ob vsakem času in ob vsaki priliki nadomestimo z našimi domačimi ljudmi in s prpombo, da so ti cenejši (imeli bi le eno napako — to seveda morda — da bi bili bolj pošteti napram državi) in boljše delavci. Kot rečeno je edini manjko ta, da so ti naši ljudje nezanesljivi za gospodarje. Plače teh inozemskih specialistov se seveda v primeri z onimi, ki jih imajo naši, naravnost ministrske. Deset, dvajset in še več tisoč dinarjev, je tako običajna stvar, da so vsi mnjenja, da inozemec ne sme prejemati manjše plače. Seveda so tudi ljudje, ki imajo po tritisoč dinarjev, kot inozemci, toda to so moči, ki predstavljajo tako malenkostne vloge v tovarnah, da jih res, kot inozemci ne zaslužijo več. Borbe, ki jih imajo lokalne organizacije, pa oblasti in zopet organizacije s temi ljudmi in fabrikanti radi njih, so vsakemu, ki jih ne doživlja nepojmljive. Zgodí se, da se na intervencijo kake strokovne organizacije posreči pri naših lokalnih oblastvih izposlovati to, kar dotični zasluži, t. i. takojšnjo zapustitev naše kraljevine. V mnogih takih primerih se lastniki zavzemajo za te individue na način, ki ni pojmljiv. Gredo če je potrebno v Beograd, kjer se izposluje baš obraten odlok, kot ga je izdala lokalna oblast. Tega je seveda v prvi vrsti krivo nepoznavanje tukajšnjih razmer, (v drugi vrsti pa razne »zveze«). Če kdaj uspe kaka odstranitev, je ta zvezana s takimi težkočami, ki jih človek nima vse do rajstva pa do smrti.

Vprašanje nezaposlenih intelektualcev. V samem Mariboru — da ostanem pri lokalnih razmerah — je preko dvesto nezaposlenih intelektualcev (všteti so tudi drugi, ne samo mladi), ki imajo vsi vsaj višji tečajni izpit, najmanj okoli trideset pa je takih, ki imajo tudi visokošolsko izobrazbo. Država vsem tem ljudem ne more dati dela, oziroma ga da le malemu številu. Tisti pa, ki sem o njih govoril preje, jih ne marajo, ker se jih boje, ker jim niso dovolj zanesljivi. (Kajti, tudi če so ti ljudje popolnoma ali kot se pravi stoodstotno levičarskega prepričanja, jim pripisujem toliko poštenja, da jim je skupnost, narod več kakor poedine osebe in njih koristi. Pošteti so, gre samo za to, v kolikor se to ne strinja z ideologijo, v kolikor jo imajo, kajti po večini so bolj malkontenti kot ideologi.) V kolikor še ni zamujeno, bi se dalo s tozadevno naredbo, ki bi se seveda mora la izvajati do skrajnosti rigorozno in z vso strogostjo, ne glede na to, če je komu prav ali ne, pa če bi se s tem izgnalo polovico teh individuev iz Maribora in rečimo tudi iz naše države, bi ne bilo brezposelnih intelektualcev. Za ročnega delavca je vsaj še tu in tam kaka mala trohica nade in skrbi, za intelektualca pa ni niti enega, ki bi se z uspehom in sigurnostjo boril zanje. S tem seveda ne mislim zmanjšati važnosti onega prvega vprašanja, nasprotno želim le to, da bi bilo to povezano, da bi šli intelektualci roko v roki z ročnim delavcem. Tam sila, tam misel, strnjeno vse v eno, pravo nacionalno, ali pravilneje, narodno skupnost! Proletari smo vsi, še več, tudi naš obrtnik spada po večini sem, le oni, ki pravijo, da so pravi meščani, žele spadati v višje vrste, med kapitaliste. Da je tu mnogo mnogo revežev na duhu in v žepu, je kaj jasno, toda ker tako žele, naj bodo tam.

Da odgovorim še na eno. Vsi ti mladi in stari izobraženci, sinovi našega rodu in naše krvi, morajo iti, ker jih sili na to glad in brezdelje v čudne, a povsem razumljive pojme o človeški družbi. Enega onih, ki danes nosijo naslove direktorjev, fabrikantov in ki v resnici tudi tako zaslužijo, bi rad videl, da bi bil pol leta brez sredstev (za delo jim namreč ni bogve kaj), pa bi videli, kako bi vih-tel meč rdeče resnice.

V sami tekstilni industriji se je jel pojavljati začetek krize, začetek hude konkurenčne borbe. Industrije se baje že koljejo med seboj za malenkostne razlike v cenah, manjše industrije izginjajo, ali pa jih požirajo one jačje, pač tako veleba zakon gospodarstva, ki vkljub vsem današnjim razmeram, le še velja, vsaj tu in tam.

Ta industrija, pa bila sedaj še tako velika, bo seveda v gotovem trenutku, ko bo njen dobiček za delo, ki ga opravlja, premalenkosten, pobrala šila in kopita in odšla dalje, kajti do danes je bila navajena na ogromne dobičke, pa ji naravno ni vseeno, če tu pri nas zasluži manj kakor drugje, kjer je možnost zaslužka takšna, kot je bila pri nas v času polne konjunktore. Mar je tem ljudem na ša autarkija, mar naše narodno gospodarstvo solidne podlage. Kapital je kakor hijena, ki kadar zavoha mrhovino, požre vse, nato pa gre mirno dalje. Približam, da je postranska stvar za ta tuji kapital ono naivno klepetanje, ki pravi: osamosvojitve narodnega gospodarstva.

Ljudje, ki danes vodijo našo tukajšnjo industrijo, so, to se jim mora objektivno priznati, sposobni trgovci in špekulanti. Da pa jim gre poleg njihove sposobnosti tudi vse tako, kakor hočejo, je v največji meri zaslug nas samih. Prav tako, kot so sposobni ti ljudje, so tudi naši, le da so ti bolj solidni. Znano je, s kako lahkotno in s kakim načinom pridobivajo ti elementi naš domač kapital. Na sam obraz, ki je recimo za nas vse preje kot simpatičen, dobe kredite, kot jih naši trgovci in obrtniki nikdar ne bi, če bi si sploh drznili povprašati v taki meri n na tak način zanj. Ao spada v zgodovino naših narodno gospodarskih grehov in če hočete — neumnosti.

Brezposelnost bodočnosti. Ta bodoča brezposelnost je tako blizu, da smelo trdim, da je že tu. V tekstilni industriji se je jel pojavljati tisti ominozni boj, ki je moral priti tako sigurno, kakor pride smrt. Konkurenca teh, tako naglo dvigajočih se tvornic, je naravna posledica zasičenja tržišča. Danes je boj za minimalne zneske hud, srdit, male začetne industrije morajo popuščati, ker težje odolevajo onim starim, ki so v dobi 500 odst. konjunktore zaslužile težke milijone. Omejitve obratov so baje že nastale aktualne. Gospodarska politika pravi, da mora propasti vse ono, kar je nesolidno, kar uživa preveliko zaščito (tu recimo carinsko), mora propasti radi konkurence, radi same nesolidnosti in neplansko, t. i. nesmiselno vodene, že omenjene gospodarske politike. Industrija, ki ima svoj »raison detre« samo v konjunkturi in zaščiti, je kot bolnik, kot otrok, ki se brani z injekcijami. Ko prenehajo te, preneha tudi že itak slabo, nemočno življenje.

Pa kaj ima tu brezposelnost opraviti? Mnogo, vse! Omejitve obratov ima za logično posledico odpust delavcev. Vehemenca in polet tekstilne industrije sta povzročila zaposlitev mnogo večjih mas ljudi, kot bi bilo to primerno za pravljen, racionalen razvoj iste. Z isto vehemenco, kot je to vse nastajalo, lahko razpade. Ne daj, da bi bilo res tako, to pa ne radi same industrije, ampak radi onega malega, lačnega človeka, ki je nemočen, ki ni kriv, da je prišel v ta kaos. V početku nekje sem dejal, da bi bilo potrebno in koristno, če bi človek ne hitel preveč za tem problematičnim zaslužkom. Tu to samo še ponavljam, potrjujem, kajti poleg vsega nezdravega, nepoštenega značaja tej zaposlitvi sledi še nesigurnost.

Človek, ki je brez kruha je pripravljen

D. V.:

ZENZURA

O, saj vem, kaj si pod tem imenom mislite! Toda vsi se varate. Bridko varate. Kajti Zenzura je drobena, srčkana — gospodična . . . Da, gospodična. Res je, da je to nekam čudno ime. Ali, če pomislimo, pa le ni tako čudno. Koliko je gospodičen, ki se pišejo Medved, Bolha, Kokoška — pa bi se ena ne imenovala tudi Zenzura!

Kako je to ime nastalo, prav za prav filologi še danes ne vedo. Ne vedo, ne smemo reči, ali na jasem si niso. Nekateri sklepajo, da se je gospodična ime novala Zen Zora, pa se je po nekih, dosedaj še nerazložljivih pravilih in vzrokih pričela podpisovati skupaj Zenzura. Sedaj pa nastane ono Kolombovo vprašanje, odkod Zenzura, če se je prej pisala Zenzora? Kako to, da se je -o- v predzadnjem zlogu izpremenil v -u-? O, ti nedoumljeno vprašanje, ki belih glave našim učenjakom! Jaz pa sem to vprašanje vendar rešil. Šel sem naravnost na policijo, pa vprašal, kje gospodična Zenzura prav za prav stalno stanuje. In slišite ljudje božji, kaj mi je rekel gospod komisar: Gospodična Zenzura stanuje že dalj časa v — Beogradu. In v moji bistri glavi je nastala, se je zabliščala prava misel. V istem trenutku sem tudi že vedel, zakaj se je -o- izpremenil v -u-.

na vse. Je pa tudi nepreviden, lahko-miseln, predvsem radi lakote. Išče in tava po mestu za zaslužkom in ko ne najde dela, zahteva od onih, ki vodijo javno politiko in gospodarstvo, da ji da kruha. Tak človek se ne znajde zlahka. Ko mu zmanjka vsega, tudi tedaj ne poskuša nazaj, tja od kamor je prišel. Ne najde več pota. Psihološki je to razumljivo. Živel je v mestu, v nekem vrvežu, čeprav morda bolj lačen, kot je bil preje na

Mi v Mariboru pravimo mož, v Beogradu — muž, mi pravimo Zenzura, oni Zenzura. V tem bi bilo vprašanje rešeno. In vendar ni! Kaj se mi je zadnjič dogodilo na cesti! Ustavi me star filolog, ki se je bavil s tem vprašanjem že dolga leta, pa mi pravi — ljudje božji, poslušajte —: Da se je gospodična Zenzura po vseh filoloških pravilih morala prej imenovati — Cenzura. Pogledal sem njegovo plešasto glavo, pa si mislil: star je, pa ne ve, kaj govori.

Tako mislijo o gospodični Zenzuri filologi. Nas pa vse to prav nič ne zanima. Kaj bi za ime! Ime je ime. Gre za to, kdo to ime nosi. S tem pa se prav za prav pričenja naša povest. Radi pregleda da pa bomo to povest razdelili v tri poglavja. Kar tako, — radi pregleda.

Prvo poglavje. V mladih letih sem jo srečal, gospodično Zenzuro namreč. Zamislite si lepo, mlado, naivno, a nekoliko nevarno dekle, pa imate vsaj en del njene slike. Drugi del njene slike pa dobite, če se postavite pred kako fotografovo izložbo, pa vidite one prisrčne mehko-naivne gospodične, ki kažejo z divnim nasmeškom dvoje vrst slonokoščeno-zdravih zob. In zobe je rada kazala gospodična Zenzura. To pa je mladim fantom posebno ugajalo. O, sladka gospodična, še danes me presune tvoj čarobni smehljaj! V Tomšičevem drevoredu sem te zagledal prvič; zagledal tvoj krasen mlad stas, tvojo divno hojo in —

oh, dvojno vrsto belih, blestečih se zob. O, ti zobovje . . . Drobenci beli biseri, lesketajoči se v mesečni noči. Krasni spomini mladosti, srce mi zastane, ko vidim dvoje vrst belih, blestečih zob . . .

Drugo poglavje. Gospodično Zenzuro sem zadnjič po dolgih letih zopet srečal. Kako se je izpremenila! Njena drobena postava je sedaj bujna, razvita v najlepši moči in njene grudi so polne. Kdor jo je poznal prejšnja leta, pa jo je sedaj zopet zagledal, temu je vzplamtelo oko, zenici sta se mu razširili in skrivnostno zasvetili, in glasen vzklík mu je moral pretresti srce: tak nenaden in bujen razvoj! Tako sem vzklíknil tudi jaz, ko sem jo zagledal. In že je vzplamtel v meni brečuden ogenj, že raslo in se dvigalo, že trkalo na srce, in že bi bilo vse zaman — pa me povleče moj dobri prijatelj Veljko za rokav, pa mi zašepče: Pazi se, Zenzura je nevarna. O, — sem si mislil. — Veljko, tudi tvoje oči so zapeljane, pa mi je ne privoščiš. Pa me je povlekel prijatelj Veljko še za drugi rokav in potem za suknjo.

Potem je dvignil svoj previdni pogled na vse štiri strani neba, močno povohal, nato pa me zavlekel v neko samotno gostilno.

»Poslušaj me, tovariš«, je pričel Veljko, ter se previdno oziral. Celo v strop je včasih pogledal, »ti še ne veš, kdo je ta Zenzura, gospodična Zenzura . . . Jaz sem to žalibog okusil. Štiri mesece sem

ležal v bolnišnici. Še salvarzan je včasih odpovedal, tako je bilo nevarno z menoj. Da bi je ne poznal . . .«

Začuden sem ga pogledal in mislil sem pri sebi: bolan si še, Veljko. Govoril pa je tako trezno, da sem mu moral verjeti.

»Koliko nas je že ležalo tam! Tone, Peter, ubogi Peter, saj ga poznaš, Simon, Drago, Joža in drugi . . . Same žrtve Zenzure . . .«

Globoko je zavzdihnil, ozrl se v vsako steno posebej, nato še v strop in v tla. Medtem pa je stopila v krčmo . . . Kdo mislite? Gospodična Zenzura. Toda ni bila sama. Za njo je vstopil neki človek, majhen in izžet.

Pravili so, da je bil to nekoč urednik nekega lista, a je sedaj popolnoma propadel, z listom vred. In še to pravijo, da je vsega tega kriva Zenzura, gospodična Zenzura.

O, ti prokleta babnica, sem vzklíknil v največjem srdu. Sam Bog te je poslal, Veljko, ob pravem času.

Gospodična Zenzura in skrahiran urednik pa sta si naročila posebno sobo v gostilni ter tu prenočila.

Tretje poglavje. To poglavje bi moralo biti najdaljše, pa bo izmed vseh najkrajše.

Fantje propadajo.
Zenzura se redi.

Sportni klub „Mura“ v Murski Soboti.

Z ozirom na članek, ki ste ga objavili v števil. 41. Vašega cenj. lista dne 12. okt. 1934 na četrti strani v 3. in 4. stolpcu pod naslovom »Sportni klub Mura v M. Soboti«, Vas podpisani sportni klub »Mura« v Murski Soboti v smislu čl. 26 in nasl. zakona o tisku, vljudno pozivlja, da objavite v smislu določb zakona o tisku na istem mestu in pod istim naslovom v Vašem listu nastopni

p o p r a v e k:

Ni res, da je že nad deset let imel patent na sport v Prekmurju tukajšnji sportni klub »Mura«. Res pa je, da je že od osnovanja SK. Mure bila zmiraj podana možnost, da se osnuje v Murski Soboti kak drugi sportni klub, ki bi s klubom »Mura« deloval ramo ob ramo za povzdigo jugoslovanskega sporta v Prekmurju, kar bi SK. Mura zmiraj z veseljem pozdravil.

Ni res trditev, da SK. Mura v svojem desetletnem obstoju ne more niti z eno gesto dokazati, da je bil ta klub nositelj nacionalne misli, res pa je, da se je SK. Mura ob vsaki priliki pokazal kot nosilca nacionalne misli, zlasti so člani in članice SK. Mure neštokrat častno zastopali državne barve in nosili grb kraljevine Jugoslavije v naši državi in izven njenih meja na meddržavnih tekmah, ter se je SK. Mura polnoštevilno in korporativno udeleževal pri vseh tuk. nacionalnih prireditvah.

Ni res, da je njegovo delovanje naravnost pogubonosno za nacionalno vzgojo mladine; res pa je, da gre delovanje SK. Mure za tem, da se pri njem včlanjena mladina vzgoji v nacionalnem duhu.

Ni res, da govore, če sta od vidnejših članov vodstva SK. Mure skupaj le dva ali pa jih je deset, med seboj izključno le madžarski, tudi če je okrog njih na ducate slovenske mladine, ter da je pri sejah državni jezik le malo upoštevan. Res pa je, da se vršijo članski sestanki ter odborove seje strogo in izključno v državnem jeziku.

Ni res, da pri javnih veselicah in prireditvah SK. Mure izgleda, kakor da bi

deželi, omamila ga je svetloba ulice, oni lažen pojem materijalizma.

Z vsemi temi pojmi, ki sem jih tu tako bolj v odlomkih bežno iznesel, se bomo morali vsi, ki nam je za naš Maribor, za našo državo, se bomo morali vsi, ki nam je do onih zadnjih besed našega Velikega pokojnika: »Čuvajmo Jugoslavijo«, prav resno, temeljito strogo in pošteno kar najhitreje pečati.

Ko.

da se na veselicah in prireditvah SK. Mure ne govori nič več madžarski, nego na drugih soboških prireditvah.

Ni res, da so pri neki predtekmi skušali odborniki SK. Mure dopovedati svoj rezervi v madžarščini, kako naj igra, da pa jih slovenski igralci niso razumeli in menda vsled tega zgubili tekmo. Res pa je, da rezerva SK. Mure do sedaj še sploh ni izgubila nobene tekme.

Ni res, da je lani spomladi vodstvo SK. Mure organiziralo pohod »drukerjev« v Maribor za budimpeštanski »Ferencváros«. Res pa je, da je takrat igral SK. Mura nogometno tekmo z rezervo ISSK. Maribor in da so, kakor je to običajno pri vseh sportnih klubih, nekateri odborniki in druckerji spremljali moštvo.

Ni res, da so se Murini igralci z druckerji odpeljali že na predvečer v Maribor, da dostojno sprejmejo viteške madžarske sportnike; res pa je, da se je moštvo SK. Mure z odborniki odpeljalo v Maribor šele na dan tekme in sicer ob 10. uri dopoldne iz Murske Sobotne.

Ni res, da so prebili takrat celo noč v blaženem pobratinstvu z njimi, t. j. z madžarskimi sportniki; res pa je, da so igralci »Ferencvárosa« dospeli takrat v Maribor šele na dan tekme in se odpeljali dalje takoj po odigrani tekmi.

Ni res, da SK. Mura kaj rada uvaja v obmejno slovensko Mursko Sobotno avstrijske klube, ker v Jugoslaviji nimamo dovolj močnih sportnih klubov, ki bi bili kos SK. Muri. Res pa je, da je v Jugoslaviji dovolj močnih sportnih klubov, ki so kos SK. Muri in s katerimi je SK. Mura dosedaj odigrala nad 150 tekem, do čim je z avstrijskimi klubi tekom svojega desetletnega obstoja odigrala dosedaj samo tri tekme.

Ni res, da je sodil tenis-turnir med SK. Muro in Doljno Lendavo sodnik iz Madžarske v madžarskem jeziku; res pa je, da so to tekmo sodili v smislu pravil igralci sami, vsi jugoslovanski državljani in to v angleškem jeziku, kakor je to običajno na celem svetu ter tudi pri drugih jugoslovanskih tenis-klubih. Radi tega pa je tudi neresnično, da bi dal eden

bila Madžarščina uradni jezik; res pa je, izmed odborikov »Mure« duška veseju z vzklíkom: »Vendar enkrat sodnik, ki sodi v madžarskem jeziku«.

SK. Mura, Murska Sobotna.

Maribor

m- Poziv četnikom! Pozivam četnike, da se dne 1. decembra ob pol 9. uri vsi, strogo obvezno udeležijo na običajnem mestu svečane zaobljube. — Podčelnik.

m- Kaj je doživel slovenski gost v »Veliki kavarni«? V našem uredništvu se je zgledal laborant mariborske afinerije zlata o. Jože B. in nam opisal dogodek, ki se je pripetil preteklo nedeljo v mariborski »Veliki kavarni«. G. Jože B. je sedel mirno s svojo družbo in prebiral slovenske časnike. V njegovi bližini se je pojavil neki Vili Planinc in pričel v nemščini nesramno izzivati družbo. Bil je tako predržen, da je gospoda Joža B. ošvrknil z roko po obrazu. Laborant g. Joža B. se je pritožil pri plačilnem natakariju in imel nato nekaj časa mir pred nesramnim fantalinom. Čez čas pa je pričel Vili Planinc zopet izzivati in pričel psovati g. Joža B. s »Verdammer windischer Hunde«. Za to je pa dobil tudi primerno plačilo, namreč krepko zaušnico. Sledil je prepir, v katerega se je vmešal tudi plačilni natakarij, ki pa je vzel v zaščito nemškutarskega izzivača. Dogodek je prijavljen policiji in sodišču, ki bo imelo zadnje besede. — Uverjeni pa smo, da bo tudi lastnik »Velike kavarne, gospod A. Klešić na primeren način poučil svoje natakarije, kako naj postopajo, če nemškutarski gostje na tako nesramen način izzivajo slovenske ljudi v njegovem lokalu.

m- Iz muhe so naredili slona. Mariborski rdečkarji so to nedeljo proslavljali nekako 20letnico neke »tivolske resolucije«, ki je baje imela velike posledice in to pred vsem pri nastanku naše države. Kje in na kak način, to ve samo ozek krog rdečih trabantov, medtem ko

širši jugoslovanski javnosti o tem ni nič znanega. Seveda, ko ni drugega dela, so tudi take proslave na mestu. Sedaj smo radovedni, kdaj bodo mariborski rdečkarji proslavili one dogodke tik po prevaru, ko so hujskali nemškutarsko drhal proti onim, ki so si želeli jugoslovanskega Maribora . . .?

Celje

c- Bodite pravični! Kulturni odsek celjske mestne občine je zadnji čas pridno na delu. Kaj je bil Tyrš za sokolstvo in slovanstvo, nam ni treba na tem mestu povdarjati. Obojamo pa, da je predlagal kulturni referent celjske občine, da se preimenuje bivši »Krottenhof« v Tyršev trg. Naše skromno mnenje je, ako ne najdete primernejšega prostora za počastitev Tyrša, pustite raje vse pri miru, za kar vam bo hvaležna vsa nacionalna javnost.

c- Prošnja za podpore. Tukajšnja podružnica NSZ se je obrnila na celjske denarne zavode in javne delavce s prošnjo, da ji prispejajo na pomoč s prispevki za podporo brezposelnim. Ker je prav celjska podružnica med najagilnejšimi, upamo da bo nacionalna javnost vedela ceniti nje stremljenja in jo tudi gmočno podprla. Imena darovalcev bomo priobčili. — Ista podružnica je razdelila po zaslugi tajnika NSZ tov. Wl-tavsky Franja 10 parov novih otroških čevljev med otroke brezposelnih članov, za kar se ji obdarovalci najpristrčneje zahvaljujejo.

c- Okrožna konferenca NSZ. 25. t. m. je bila konferenca podružnice NSZ v Celju. Na njej so se razmotrivala razna socijalna, nacionalna in gospodarska vprašanja. Končni rezultat konference je bil: Vsi narodno zavedni delavci in namščenci morajo v vrste Narodne strokovne zveze, da nam ista zagotovi socijalne in nacionalne pravice, ki nam pripadajo.

Kemična tovarna

Ins. Reich
Težno pri Mariboru

izdeluje
apreture, politure, lepila, trdila, črnila, in druge predmete za izdelovanje čevljev, muholovce, kreme za čevlje, »Luna«, »Svetolin« in »Nadi«.

Največja izbira

pletenin in perila samo pri

M. Tomažič - Maribor
Dvořakova 10. Oglejte si neobvezno našo zalogo!

Priporoča se

»ELEGANCE«

Vekoslav Terzer, moški in damski
modni atelje, Maribor, Meliska c. 2
Prvovrstna izdelava po najnovejših angleških krojih.

ŠIRITE »BORBO«